

Studiehandleiding

Verdieping 'Zorg voor gevorderde parkinsonpatiënt'

Donderdag 29 juni 2017

Contact

Postadres

p/a Radboudumc
Stichting ParkinsonNet
Postbus 9101 (huispost 913)
6500 HB Nijmegen

Bezoekadres

Radboudumc
Neurologie, ParkinsonNet
Reinier Postlaan 4
6500 HB Nijmegen
Route 912, Ingang Oost

Scholingscoördinator

Noortje Bergevoet

E-mailadres

scholingen@parkinsonnet.nl

Telefoonnummer

024 – 36 147 01

Website

www.parkinsonnet.nl

1 Inhoudsopgave

1	Inhoudsopgave	3
2	Voorwoord.....	4
3	ParkinsonNet onderwijsvisie	5
4	Algemene informatie scholing Verdieping ‘Zorg voor gevorderde parkinsonpatiënten’	6
5	Donderdag 29 juni 2017 - programma	8
6	Donderdag 29 juni 2017 - Voorbereiding	9
7	Donderdag 29 juni 2017 - Voorbereiding en informatie per scholingsonderdeel	10
8	Achtergrond docenten.....	13
9	Locatie en routebeschrijving	14

Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ParkinsonNet.

2 Voorwoord

Deze scholing is samengesteld door alle betrokken docenten. Het is een product van ParkinsonNet en is in beheer van ParkinsonNet ontwikkeld. Deze studiehandleiding bevat belangrijke informatie over de *'Basisscholing tot ParkinsonNet zorgverlener voorjaar 2017'*. Om goed voorbereid te zijn adviseren wij u de informatie in deze studiehandleiding goed door te lezen voorafgaand aan de scholing.

Wij wensen u een inspirerende tijd toe op onze *'Basisscholing tot ParkinsonNet zorgverlener'*!

Het ParkinsonNet coördinatiecentrum

3 ParkinsonNet onderwijsvisie

Optimale zorg voor parkinson, dat is ons doel!

ParkinsonNet is een landelijk netwerk van zorgverleners die gespecialiseerd zijn in het behandelen en begeleiden van parkinsonpatiënten. Meer dan 2900 zorgverleners (o.a. neurologen, fysiotherapeuten, ergotherapeuten, logopedisten, diëtisten en verpleegkundigen) zijn aangesloten bij dit netwerk. Ons streven is dat iedereen met de ziekte van Parkinson of een atypisch parkinsonisme de allerbeste zorg krijgt die mogelijk is. Dit doen we onder meer door de expertise te vergroten van zorgverleners middels scholingen, het ParkinsonNet congres en door onderzoek. We faciliteren een optimale samenwerking tussen de zorgverleners en maken de kwaliteit van de aangesloten zorgverleners transparant.

ParkinsonNet staat voor het optimaliseren van zorg voor patiënten met de ziekte van Parkinson en atypische parkinsonismen. ParkinsonNet beoogt de deskundigheid van zorgverleners te vergroten onder andere door het verzorgen van diverse scholingen:

- basisscholing
- nascholingen
- ParkinsonNet congres
- opleiding tot parkinsonverpleegkundige
- incompany scholingen voor verzorgenden en paramedici
- cursus voor verpleegkundigen
- e-learnings

4 Algemene informatie scholing Verdieping 'Zorg voor gevorderde parkinsonpatiënten'

Verdiepingsdag 'Zorg voor gevorderde parkinsonpatiënten'			
Datum	Tijden	Locatie	Doelgroep
29 juni 2017	09.00 – 17.00	Van der Valk Hotel Utecht	ParkinsonNet specialist ouderengeneeskunde en verpleegkundig specialist

Korte inhoud

Deze verdiepingsdag is bedoeld voor specialisten ouderengeneeskunde en verpleegkundig specialisten die de multidisciplinaire basisscholing van ParkinsonNet al hebben gevolgd en ervaring hebben met het behandelen van patiënten met de ziekte van Parkinson en atypische parkinsonismen. Parkinsonpatiënten in een verpleeghuis zijn in het algemeen in een gevorderd stadium van de ziekte gekomen en dat vraagt veel kennis van co-morbiditeit, cognitieve achteruitgang en palliatieve zorg. Deze aspecten worden besproken door experts, waarbij kennisdeling op basis van videocasuïstiek van de deelnemers centraal staat.

In de ochtend bestaat de lesstof uit de farmacotherapeutische begeleiding voor parkinsonpatiënten in de late fase van de ziekte van Parkinson. In de het tweede deel van de ochtend en in de middag wordt de ingebrachte casuïstiek besproken met een expert panel. Daarna volgt een verdiepingsslag in de neuropsychologische begeleiding aan parkinsonpatiënten en hun naasten. Het programma wordt afgesloten met de ervaring van een mantelzorger van een patiënt met een gevorderde ziekte van Parkinson.

Leerdoelen

Na afloop van deze dag:

- Kan de cursist de lange termijn orale medicatie in relatie tot complicaties van de ziekte toepassen;
- Kan de cursist het verschil tussen diepbrain stimulation, continue subcutane apomorfine infusie en continue intrajenunale levodopa infusie uitleggen ;
- is de cursist op de hoogte van de langetermijn (bij)werkingen van de geavanceerde therapie ;
- kan de cursist twee voorbeelden noemen van medicamenteuze behandeling en begeleiding van patiënten met dementie / hallucinaties / ontremming;
- kan de cursist benoemen wat de neuropsychologische gevolgen zijn van de ziekte van Parkinson en hoe hiermee om te gaan.

Doelgroep en toelatingseisen

ParkinsonNet specialisten ouderengeneeskunde en verpleegkundig specialisten.

Opzet van de scholing

- Onderwijsvorm: interactieve hoorcolleges en videocasuïstiekbespreking.
- Duur: 1 lesdag, 6 contacturen.
- Geschatte zelfstudietijd: 6 uren.

Wat wordt er van de deelnemer verwacht tijdens de scholing?

We verwachten zelfstandigheid en verantwoordelijkheid voor je eigen leerproces. Dit houdt in dat je:

- Voorafgaand aan de lessen de literatuur bestudeert
- Voorbereidende opdracht maakt en op tijd inlevert
- Een actieve inzet toont tijdens de lesdag

Accreditatiepunten

Accreditatie is aangevraagd bij VSR en ABC1. Hieronder het aantal toegekende aantal punten van 2016.

Accreditatiebureau	Doelgroep	Activiteit	Aantal punten
ABC1	Specialist ouderengeneeskunde	Scholing	6
VSR	Verpleegkundig specialist	Scholing	6

Eindresultaten en afsluiting van de 'Basisscholing tot ParkinsonNet zorgverlener'

Na het succesvol afronden van de 'Basisscholing tot ParkinsonNet zorgverlener' neemt u deel aan het ParkinsonNet netwerk als 'parkinson-gespecialiseerde zorgverlener.' Alle deelnemers van ParkinsonNet worden vermeld op de [Parkinson Zorgzoeker](#).

Aansluitend wordt door ParkinsonNet accreditatiepunten aangevraagd bij de desbetreffende accreditatiebureaus. Indien u een deelnamebewijs/certificaat wenst te ontvangen, is deze aan te vragen via scholingen@parkinsonnet.nl.

Evaluatie

Na afloop van de scholing ontvangt u een digitaal evaluatieformulier. Wij vragen u vriendelijk deze in te vullen zodat wij onze scholingen in de toekomst kunnen optimaliseren.

Scholingsdocumenten

De benodigde scholingsdocumenten worden uiterlijk twee weken voor aanvang van de scholing in dropbox geplaatst. Hiervoor ontvangt u een link per e-mail. Controleer voor aanvang van de scholing de dropbox folder voor de laatste toevoegingen/aanpassingen van de documenten.

Aanwezigheid en ziekmelding

Bij verzuim van een scholingsdag dient u vooraf hierover contact op te nemen met de scholingscoördinator via scholingen@parkinsonnet.nl. Indien u ziek bent, geeft u dit zo spoedig mogelijk door aan het secretariaat van ParkinsonNet via telefoonnummer 024 – 3614701 of per e-mail scholingen@parkinsonnet.nl.

Indien een docent door overmacht verhinderd is, spant ParkinsonNet zich tot het uiterste in om een vervanger met eenzelfde expertise en vaardigheid als de verhinderde docent te vinden, zodat de scholing alsnog doorgang kan vinden. Mocht de docent niet overgenomen kunnen worden, worden de deelnemers zo spoedig mogelijk op de hoogte gebracht. Zie ook [algemene scholingsvoorwaarden ParkinsonNet](#).

5 Donderdag 29 juni 2017 - programma

Tijd	Programmaonderdeel	Spreker
08:30 – 09:00	Inschrijving en ontvangst	
	<i>Update theorie en praktijk</i>	
09:00 – 09.10	Opening en welkom	
09.10 – 10.00	Farmacotherapie bij de ziekte van Parkinson	dr. Clementine Stuijt
10.00 – 10.30	Geavanceerde therapie (DBS, apomorfine, duodopa)	dr. Jorrit Hoff
10.30 – 11.00	Pauze	
11.00 – 12.30	Casusbesprekingen aan de hand van video's van SO's: (neurologische) diagnostiek en behandeling met panel Casus door cursisten	drs. Bob van Gelder dr. Jorrit Hoff Linda ter Brake, MANP Anita Gerrits Linda Hendrix Marije Bolt dr. Moniek van Hout dr. Clementine Stuijt
12.30 – 13.30	Lunch	
13.30 – 14.45	Casusbesprekingen aan de hand van video's van SO's: (neurologische) diagnostiek en behandeling met panel	drs. Bob van Gelder dr. Jorrit Hoff Linda ter Brake, MANP Anita Gerrits Linda Hendrix Marije Bolt dr. Moniek van Hout dr. Clementine Stuijt
14.45 – 15.15	Pauze	
15.15 – 16.00	Verdieping neuropsychologie	dr. Moniek van Hout
16.15 – 16.45	Ervaringen van familie	drs. Bob van Gelder
16.45 – 17.00	Afsluiting	

6 Donderdag 29 juni 2017 - Voorbereiding

OPDRACHT	
Literatuur	<ul style="list-style-type: none"> - Bestudeer Handreiking voor multidisciplinaire zorg in het verpleeghuis. Handreiking voor multidisciplinaire zorg in het verpleeghuis (dropbox) - Multidisciplinaire richtlijn Parkinson (2010) - Richtlijn verpleegkundige zorg bij de ziekte van Parkinson, hoofdstuk 4.4 - Duits, A. (2015). Cognitieve stoornissen en dementie bij de ziekte van Parkinson. Tijdschrift voor neuropsychiatrie en gedragsneurologie, Ziekte van Parkinson. Nr 1. - Reijnders, J. en Leentjes, A. (2011) Diagnostiek en beoordeling van psychopathologische symptomen bij de ziekte van Parkinson. In: Tijdschrift voor Psychiatrie, 53, 9 p679-684. - Connolly, BS, Lang, AE. (2014) Pharmacological treatment of Parkinson disease: a review. JAMA: Journal of the American Medical Association 311(16):1670.

OPDRACHT – voorbereiding casuïstiek	
Casus	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lees het advies/instructie over filmen en bewaren van een video van een patiënt (dropbox). Denk aan het vragen van toestemming (formulier in dropbox). 2. Film een patiënt (samen met andere leden van uw team) met een vraag of probleem waar u graag de deskundige mening van collega's en experts over wilt horen. 3. Mail vóór 19 juni 2017 naar Bob van Gelder welke casus u wilt inbrengen, zodat hij het kan coördineren: bob.vangelder@parago.nl

7 Donderdag 29 juni 2017 - Voorbereiding en informatie per scholingsonderdeel

09.10 – 10.00 uur		Farmacotherapie bij de ziekte van Parkinson
Korte omschrijving van de leerinhoud	In deze les wordt ingegaan op de farmacotherapeutische mogelijkheden bij de ZvP. Er wordt ingegaan op de algemene werking van parkinsonmedicatie, waarna de focus komt te liggen op medicamenteuze behandeling van parkinsonpatiënten in de late fase.	
Leerdoelen/competenties	Na afloop van dit onderdeel kunt u: <ul style="list-style-type: none"> - De (bij) werking van de verschillende groepen parkinsonmedicatie uit te leggen - De voor en nadelen van keuzen mbt verschillende parkinsonmedicatie uit te leggen - Farmacotherapie kunnen toepassen bij de late fase ziekte van Parkinson 	
Onderwijsvorm(en)	Interactief hoorcollege	
Verplichte literatuur	Connolly, BS, Lang, AE. (2014) Pharmacological treatment of Parkinson disease: a review. JAMA: Journal of the American Medical Association 311(16):1670.	
Aanbevolen literatuur	Multidisciplinaire richtlijn	

10.00 – 10.30 uur		Geavanceerde therapie (DBS, apomorfine, duodopa)
Korte omschrijving van de leerinhoud	In deze les wordt ingegaan op de achtergronden van de geavanceerde therapie. Er wordt ingaan bij het moment waarop een behandeling met 1 van deze therapieën is geïndiceerd, hoe de procedure er uit ziet, mogelijke complicaties en lange termijn gevolgen.	
Leerdoelen/competenties	Na afloop van dit onderdeel kunt u: <ul style="list-style-type: none"> - beschrijven wat de gevolgen van de ziekte van Parkinson in een verder gevorderd stadium zijn - motorische en niet-motorische fluctuaties herkennen en beschrijven - benoemen welke criteria gebruikt kunnen worden om patiënten die geschikt zijn voor een geavanceerde therapie te selecteren - de medische behandelopties (geavanceerde therapie) te beschrijven - het keuzeproses voor een specifieke gevorderde therapie begrijpen 	
Onderwijsvorm(en)	Interactief hoorcollege	
Verplichte literatuur	-	
Aanbevolen literatuur	Ziekte van Parkinson, diagnostiek en behandeling voor de professional. Annelien Duits, Bernd Ieplov. Hoofdstuk 4.4 Chirurgische interventies blz 71 t/m 78.	

11.00 – 12.30 uur 13.30 – 14.45 uur		Casusbespreking
Korte omschrijving van de leerinhoud	Door middel van videocasuïstiek bespreken van de multidisciplinaire complexiteit van Parkinson/Parkinsonisme in een gevorderd stadium.	
Leerdoelen/competenties	Na afloop van dit onderdeel kunt u: <ul style="list-style-type: none"> - Complexiteit van Parkinson/Parkinsonisme benoemen en in deelproblemen differentiëren. - Beoordelen welke diagnostiek multidisciplinair ingezet kan worden - Beoordelen welke behandeling multidisciplinair ingezet kan worden 	
Onderwijsvorm(en)	Discussie aan de hand van videocasuïstiek	
Verplichte literatuur	Casuïstiek ofwel via video ofwel op papier	
Aanbevolen literatuur	Handreiking voor multidisciplinaire zorg in het verpleeghuis (dropbox)	

15.15 – 16.00 uur		Verdieping neuropsychologie
Korte omschrijving van de leerinhoud	Non-motore symptomen van Parkinson zijn voor de patiënt, en vooral voor partner en kinderen, vaak belastender dan de motore problemen. Ze zijn vaak moeilijk te behandelen en kunnen verergeren door medicatie. In dit interactieve hoorcollege wordt vooral ingegaan op de gevolgen van de ziekte van Parkinson op de sociale cognitie en dwangmatig gedrag. Aan de hand van casuïstiek wordt een overzicht geboden van de meest recente kennis aangaande diagnostiek en behandeling van deze problematiek.	
Leerdoelen/competenties	Na afloop van dit onderdeel heeft u: <ul style="list-style-type: none"> - Kennis van definiëring concept sociale cognitie - Kennis van verschillende neuropsychologische methodes om sociale cognitie te onderzoeken - Kennis van de mogelijkheden (en onmogelijkheden) van behandeling 	
Onderwijsvorm(en)	Interactief hoorcollege Graag maak ik gebruik van de inbreng van de deelnemers	
Verplichte literatuur	–	
Aanbevolen literatuur	Palmeri R , Lo Buono V , Corallo F , Foti M , Di Lorenzo G , Bramanti P , Marino S Nonmotor Symptoms in Parkinson Disease: A Descriptive Review on Social Cognition Ability. <i>J Geriatr Psychiatry Neurol</i> . 2017 Mar;30(2):109-121	

16.15 – 16.45 uur	Ervaringen van familie
Korte omschrijving van de leerinhoud	Een mantelzorgster wordt geïnterviewd over haar ervaringen met haar vader die de ziekte van Parkinson heeft. Momenteel verblijft haar vader in het verpleeghuis. In het ziekte-traject heeft de mantelzorgster een aantal ervaringen opgedaan die ze graag met zorgverleners wil delen.
Leerdoelen/competenties	Na afloop van dit onderdeel kunt u zich beter verplaatsen in de belevingswereld van de mantelzorgster en heeft u weet van de gevolgen van de ziekte van Parkinson voor de cliënt en de omgeving.
Onderwijsvorm(en)	Interactief hoorcollege gecombineerd met interview door docent
Verplichte literatuur	Hoofdstuk 4.4 van de Richtlijn Verpleegkundige zorg bij de ziekte van Parkinson (dropbox)
Aanbevolen literatuur	-

8 Achtergrond docenten

Herma Lennaerts, MsC	Expert verpleegkundige, ParkinsonNet / afdeling neurologie Radboudumc Nijmegen
Drs. Bob van Gelder	Specialist ouderengeneeskunde, ParaGo Arnhem
Drs. Berna Rood	Expert verpleegkundige, ParkinsonNet / afdeling neurologie Radboudumc
Clementine Stuijt, PharmD, MsC	Klinisch apotheker, UMC Groningen / ApoMed, verbonden aan punt voor Parkinson
Dr. Jorrit Hoff	Neuroloog, St Antoniusziekenhuis Nieuwegein / Utrecht
Linda ter Brake	Verpleegkundig specialist, Medisch Spectrum Twente, Enschede
Moniek van Hout	Neuropsycholoog, Medisch Spectrum Twente, Enschede
Anita Gerritsen	Fysiotherapeut ParaGo Arnhem
Linda Hendrix	Logopedist, ziekenhuis Rijnstate Arnhem
Marije Bolt	Ergotherapeut, Ergotherapiepraktijk Doen Amsterdam

9 Locatie en routebeschrijving

Adres

Van der Valk Hotel Utrecht
Winthontlaan 4-6, 3526 KV Utrecht

Bereikbaarheid met het openbaar vervoer

Plan hier uw reis met [openbaar vervoer](#).

Verschillende buslijnen en ook de sneltrams brengen u binnen 10 minuten van het Centraal Station Utrecht naar het hotel. Tijdens de spits vertrekt er iedere 7 minuten een bus of tram, en buiten de spits en in het weekend iedere 10 minuten. Buslijnen: 65, 74 en 77 en Sneltramlijnen: 60 en 61.

Bereikbaarheid met de auto

Van der Valk Hotel Utrecht is gelegen langs de A12 afslag 8. Plan [hier](#) uw reis met de auto.

Parkeren

Van der Valk Hotel Utrecht beschikt over een parkeergarage voor 330 personenauto's. Omdat de parkeergelegenheid beperkt is, adviseren wij u daarmee rekening te houden. Het hotel is uitstekend met het openbaar vervoer te bereiken en ook zijn er goedkope parkeergelegenheden op loopafstand van het hotel.

Parkeertarieven Van der Valk Hotel Utrecht

De kosten voor het parkeren zijn € 8,00 per auto

Parkeertarief P+R Westraven

Voor € 5,00 koopt u bij de automaat een combikaartje parkeren en reizen.